

Enskild motion

Motion till riksdagen

2010/11:Fi250

JÖ

av Leif Pagrotsky (S)

Akademiska hus

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Akademiska hus.

Motivering

Sedan början av 1990-talet förvaltas de statliga fastigheter som används av universitet och högskolor i ett aktiebolag, Akademiska hus. Tidigare förvaltades de av en myndighet, Byggnadsstyrelsen, men på förslag av den förra borgerliga regeringen bolagiserades verksamheten. Lärosätena blev fria att hyra av vilken fastighetsägare de ville och den statliga fastighetsägaren fick tävla om kunderna med nya konkurrenter. Samtidigt blev hyrorna marknadsanpassade.

Lärosätena kunde genom att välja att hyra billigare eller genom att hushålla med sina lokaler få pengar över till undervisning och forskning.

Akademiska hus är ett framgångsrikt bolag som har hävdat sig väl i sin nya konkurrensutsatta roll. Bolaget är välskött och lönsamt. Fastighetsbeståndet är värt ca 50 miljarder kronor. Dagens hyresnivå ger ett driftsöverskott på 1000 kronor per kvadratmeter.

Många lärosäten upplever att hyresnivån är hög och att fastighetsägaren gör vinster på deras hyror, pengar som istället hade kunnat göra nytta i undervisningen eller forskningen istället för att gå till aktieutdelning till statsbudgeten. Det upplevs också som att staten tar tillbaka genom höga hyror de medel som staten själv anslår till verksamheten och att denna rundgång är svår att motivera.

Jag tycker det ligger mycket i dessa synpunkter från universitet och högskolor och deras rektorer. Men en återgång till det gamla systemet skulle inte främja effektivitet

och lokalt beslutsfattande. Hyror som avspeglar kostnaderna för lokalerna bör gälla också i framtiden. Men de vinster som Akademiska hus gör bör stanna kvar i högskolesektorn. De bör återföras till utbildningen och forskningen i de lärosäten som är hyresgäster hos Akademiska hus. Skattebetalarna bör dock få en ersättning motsvarande statens egen upplåningskostnad för det kapital som är nedlagt i fastigheterna. Avkastning därutöver, vilket är den dominerande delen av vinsten, bör återföras till högskolorna.

Detta kan ske på olika sätt: kontant genom återbäring på hyran, genom anslag till utbildning och forskning eller på andra sätt. De närmare formerna för hur detta skall ske bör övervägas i samråd med lärosätenas rektorer och med studenternas företrädare.

En omläggning enligt mitt förslag skulle kunna tillföra den högre utbildningen betydande resurser utan att driva upp skatterna eller belasta statsbudgetens utgiftstak. Bolagets resultat före skatt uppgick till ca 800 miljoner kronor för första halvåret 2010 och utdelningen till 1,2 miljarder kronor för 2009. Avkastningen hittills i år överstiger statens kostnad för det kapital som ligger nedlagt i fastigheterna med mer än 100 procent.

Det avkastningskrav som används vid hyressättningen behöver inte påverkas av detta förslag.

Jag tycker inte Akademiska hus skall drivas med maximal vinst som ledstjärna utan som ett allmännyttigt fastighetsbolag där vinsten stannar hos den högre utbildningen och forskningen. Detta ger också nöjdare hyresgäster och större legitimitet för hyresvärden.

Stockholm den 26 oktober

2010

Leif Pagrotsky (S)